

Návrh na zmenu podmienok a predĺženie obdobia realizácie projektu podpory udržania zamestnanosti v čase vyhlásenej mimoriadnej situácie, núdzového stavu alebo výnimočného stavu a odstránenia ich následkov

Vláda SR svojim uznesením č. 178 z 31. marca 2020 schválila „Návrh podmienok projektu podpory udržania zamestnanosti v čase vyhlásenej mimoriadnej situácie, núdzového stavu alebo výnimočného stavu a odstránenie ich následkov“, na základe ktorých môže Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR, po schválení podmienok vládou SR, schváliť a následne Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny realizovať projekty na podporu udržania pracovných miest vrátane pracovných miest, na ktorých sa vykonáva alebo prevádzkuje samostatná zárobková činnosť, a na podporu udržania zamestnancov v zamestnaní v súvislosti s vyhlásením mimoriadnej situácie, núdzového stavu alebo výnimočného stavu a odstránením ich následkov (§ 54 ods. 1 písm. e) zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 63/2020 Z. z.).

V súlade s príslušným uznesením vlády SR Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny 6. apríla 2020 spustilo projekt „**Prvá pomoc**“ s cieľom znížiť dopady negatívnej epidemiologickej situácie na Slovensku a s ňou súvisiacimi zavedenými protiepidemickými opatreniami na zamestnancov, zamestnávateľov a samostatne zárobkovo činné osoby (pre oprávnené obdobie od 13. marca 2020). Postupne, v priebehu realizácie projektu, boli schválené ďalšie zmeny reagujúce na aktuálny vývoj situácie (uznesenia vlády SR č. 219/2020, č. 306/2020, č. 463/2020, č. 582/2020, č. 682/2020 a č. 72/2021), ktorými sa upravili parametre projektu najmä čo sa týka okruhu cieľových skupín, oprávnených žiadateľov, výšok jednotlivých príspevkov a obdobia jeho realizácie (postupné predlžovanie až do júna 2020). Najzásadnejšie zmeny boli zavedené od októbra 2020 (**Prvá pomoc+**) a od februára 2021 (**Prvá pomoc++**).

Z priebežne aktualizovaných údajov vyplýva, že od začiatku mimoriadnej situácie bolo k 3. júnu 2021 vyplatených **1 714 926 049 eur**. Celková odhadovaná žiadaná suma za všetkých pätnásť mesiacov (marec 2020 až máj 2021) predstavovala k rovnakému dátumu 1 721 505 246,61 eur.

I. Úspešnosť implementácie

Úspešnú, rýchlu a efektívnu implementáciu projektu ovplyvňujú najmä tieto faktory:

1. Štátna pomoc

Právnym základom pre poskytovanie pomoci na podporu udržania zamestnanosti v čase vyhlásenej mimoriadnej situácie, núdzového stavu alebo výnimočného stavu a odstránením ich následkov je aj

- a) *Dočasný rámec pre opatrenia štátnej pomoci na podporu hospodárstva v súčasnej situácii spôsobenej nákazou COVID-19 (článok 43),*
- b) *Schéma štátnej pomoci pre dočasnú pomoc na podporu udržania zamestnanosti a podporu samostatne zárobkovo činných osôb v období situácie spôsobenej nákazou COVID-19 SA.56986(2020/N) v znení Dodatku č. 1 a č. 2 evidovaného Európskou komisiou pod číslom SA.59280 (2020/PN), SA.62004 (2021/N) (ďalej len „schéma štátnej pomoci“)*

Schéma štátnej pomoci definuje základné parametre pomoci, v intenciách ktorých je možné nastavovať podrobnejšie podmienky pomoci. Akúkoľvek zmenu týkajúcu sa týchto parametrov (napr. max výška pomoci) je potrebné notifikovať, t.z. dať odsúhlasiť Európskej komisii vo forme dodatku k schéme. Tento proces je náročný najmä z časového hľadiska, keďže takáto notifikácia od zaslania žiadosti na Protimonopolný úrad SR po schválenie dodatku Európskou komisiou trvá približne 6 týždňov. Schvaľovací proces Dodatku č. 1 v súvislosti so zavedením Prvej pomoci+ trval 5 týždňov (36 kalendárnych dní) a Dodatku č. 2 v súvislosti so zavedením Prvej pomoci++ necelých 7 týždňov (47 kalendárnych dní), čo v danom čase spôsobilo dočasné a krátkodobé spomalenie poskytovania pomoci.

Schéma štátnej pomoci vrátane oboch dodatkov je v súčasnosti nastavená tak, aby vláda SR mohla nastavovať podmienky poskytovania prvej pomoci nadväzne na vývoj pandemickej situácie bez potreby zmeny schémy štátnej pomoci.

2. Elektronizácia formulárov

S cieľom zefektívnenia procesu podávania žiadostí o príspevok, resp. výkazov, v rámci projektu sa spustením Prvej pomoci+ (október 2020) zaviedla ich elektronická forma. Pre komunikáciu so žiadateľmi v opatreniach 1, 3A a 3B boli využité spoločné moduly Ústredného portálu verejnej správy (slovensko.sk) pre podanie, podpísanie a odoslanie.

Vytvorenie nového formulára žiadosti alebo výkazu (novej služby) od zadania požiadavky po jeho nasedenie štandardne trvá 25 kalendárnych dní. Pre úpravu formulára je potrebných 10 – 15 pracovných dní v závislosti od náročnosti požadovanej zmeny. Pre urýchlenie flexibilných úprav vo formulároch sme pristúpili k zmene a posilneniu technológií na formulárovom portáli MPSVR SR a zaviedli podrobný monitoring procesov spracovania žiadostí.

Formuláre pre Prvú pomoc+ a Prvú pomoc++ sú v súčasnosti nasadené a funkčné. V nadväznosti na navrhované prepojenie poskytovania pomoci na Covid automat sú v príprave ďalšie formuláre pre Prvú pomoc.

Odkazy na jednotlivé formuláre sú podľa potreby kvôli prehľadnosti aktualizované na stránke www.pomahameludom.sk. Pre prípad náporu bola stránku posilnená load-balancermi, vďaka ktorým sa počas celého trvania podpory, ani pri enormných množstvách konkurentne prihlásených užívateľov, neznížila dostupnosť stránky cez verejný internet.

V prvých mesiacoch spustenia Prvej pomoci bolo pre žiadateľov dostupné Call centrum, ako podpora pre bližšie informácie o podmienkach pomoci, vyplňania formulárov a technickej pomoci žiadateľom.

S ohľadom na veľké množstvo podaní, ktorých prítoky sa spracúvajú v informačných systémoch MPSVR SR, bola na vnútornej infraštruktúre posilnená aj služba antivírovej ochrany serverov a kybernetické riziká sú sledované v súlade so štandardom CIS (Centra pre internetovú bezpečnosť).

3. Ľudský faktor

Príspevky v rámci projektu poskytujú úrady práce, sociálnych vecí a rodiny (ďalej len „úrad“). Rýchlosť spracúvania žiadostí, resp. výkazov a vyplácania príspevkov môže byť do istej miery ovplyvnená napr. aj výskytom ochorenia COVID-19 na konkrétnom úrade a s tým súvisiacou povinnou karanténou jeho zamestnancov alebo starostlivosťou o dieťa v čase zatvorenia škôl.

Na zabezpečenie administrácie v rámci realizácie projektu boli úrady personálne posilnené o 150 zamestnancov na obdobie 12 mesiacov (od marca 2021 do februára 2022).

Podľa údajov dostupných k 2. máju 2021, spracovanie prijatej žiadosti, resp. výkazu po spracovaní podkladov na úhradu platby žiadateľovi trvalo v priemere menej ako 5 pracovných dní. V prípade subjektov, ktoré si požiadali o pomoc za jeden mesiac a majú podpísanú dohodu, si poskytnutie pomoci za nasledujúce mesiace nevyžaduje podpísanie novej dohody, ale postačuje predloženie výkazu. Týmto sa po uzavretí dohody výrazne zjednodušuje a skracaje vybavovanie pomoci za nasledujúce mesiace.

Pre zamestnancov úradov bola zabezpečená operatívna technická podpora vo forme obnovy techniky (250 notebookov, 3 515 stolových osobných počítačov a 1 640 tlačiarň).

4. Úpravy informačných systémov

MPSVR SR dokázalo počas pandémie v rekordne krátkych časových úsekoch upravovať technológie a agilne prispôbovať procesy výkonov verejnej moci aj pri meniacich sa podmienkach poskytovania pomoci.

Infraštruktúra:

S ohľadom na obrovské množstvo podaní, ktoré sa v systémoch MPSVR SR spracúvajú nad rámec bežnej operatívy, sú na vnútornej sieťovej infraštruktúre robené kontinuálne vylepšovania na zefektívnenie práce, zvýšenie výkonnosti a zabezpečenie údajov z elektronických podaní.

Opatreniami v oblasti kybernetickej a informačnej bezpečnosti boli posilnené služby ochrany serverov (antivírus) a kybernetické riziká sú sledované v súlade so štandardom CIS (Centra pre internetovú bezpečnosť).

Informačné systémy:

- zrealizovala sa náhrada papierových verzií žiadostí o príspevok elektronickými formulármi, ktoré boli sprístupnené na slovensko.sk,
- e-formuláre boli integrované cez podateľňu príslušného úradu do registratúrneho systému,
- v rámci konania bol automatizovaný proces prenosu dát medzi registratúrnym systémom a vecným agendovým systémom spracúvajúcim žiadosti,
- v informačných systémoch MPSVR SR bol nasadený importovací dialóg pre zápis údajov zo žiadosti do databáz bez potreby prepisovania údajov na strane zamestnancov úradov,
- integráciou bol automatizovaný proces prípravy, podpisu a odoslania dohody do elektronickej schránky žiadateľa,

Agendový a registratúrny informačný systém boli upravované technicky tak, aby pri prijatí elektronických podaní automatizovane spracovali údaje a spúšťali procesy vybavovania odpovedí čo najrýchlejším spôsobom. Údaje vyťažované z formulárov sú následne v agendovom informačnom systéme prostredníctvom integračných rozhraní validované na základe § 70 zákona o službách zamestnanosti.

Integračné rozhrania:

Pre procesy prijímania žiadostí o podporu v rámci prvej pomoci boli informačnými systémami MPSVR SR využívané integrácie na referenčné registre štátnej správy. Pre účely prvej pomoci bolo v rámci existujúcich informačných systémov rozšírené rozhranie na

- Register fyzických osôb
- Register právnických osôb
- Register adries pre správne identifikovanie a smerovanie žiadostí a výkazov.

Pre minimalizáciu neoprávnene vyplatených príspevkov boli vybudované a využívané integrácie, vďaka ktorým zamestnanci ústredia a úradov práce preverujú:

- splnenie daňových povinností,
- splnenie povinností odvodu preddavku na poistné na verejné zdravotné poistenie, poistné na sociálne poistenie a povinných príspevkov na starobné dôchodkové sporenie,
- porušenie zákazu nelegálneho zamestnávania,
- register úpadcov a register právnických osôb, podnikateľov a orgánov verejnej moci.

V roku 2020 bolo vyžiadaných prostredníctvom uvedených aplikácií viac ako 1 850 000 preverení, čím boli odbremenení klienti úradov od predkladania papierovej formy týchto potvrdení.

Pre zjednodušenie a urýchlenie povinného zverejňovania zmlúv bola v extrémne krátkej dobe vybudovaná integrácia na Centrálny register zmlúv (CRZ) a plne zautomatizovaný proces vytvárania, ukladania a zverejňovania anonymizovaných verzií výstupných dokumentov (najmä dohôd) pre účely zverejnenia v CRZ.

II. Prepojenie prvej pomoci na Covid automat

Jednotlivé fázy prvej pomoci boli nastavované v závislosti od postupného negatívneho vývoja epidemiologickej situácie v súvislosti s výskytom ochorenia COVID-19, a s tým súvisiacim vývojom ekonomickej situácie spôsobeným zavádzaním protiepidemických opatrení v podobe uzatvorenia alebo obmedzenia činnosti niektorých zariadení (napr. maloobchodné prevádzky, prevádzky poskytujúce služby, prevádzky verejného stravovania, fitnes centrá, prevádzky divadelných, hudobných, filmových alebo iných umeleckých predstavení a pod.).

Vzhľadom na pozitívny trend vývoja epidemiologickej situácie a tomu prislúchajúce uvoľňovanie opatrení (otváranie prevádzok), nastáva postupné oživovanie ekonomiky. Aj napriek tomu však stále pretrvávajú dopady dlhotrvajúcej epidémie na ekonomickú situáciu a trh práce, a preto považujeme za potrebné do konca roka 2021 (do nadobudnutia účinnosti zákona o podpore v čase skrátenej práce, tzv. Kurzarbeit, 1. januára 2022) zachovať poskytovanie pomoci zamestnávateľom a samostatne zárobkovo činným osobám v závislosti od rozsahu protiepidemických opatrení podľa Alert systému pre monitorovanie vývoja epidémie a prijímanie protiepidemických opatrení v závislosti od intenzity šírenia SARS-CoV-2 (Covid-19) na celonárodnej úrovni (ďalej len „Covid Automat“).

Od júla 2021 sa preto navrhuje napojenie poskytovania prvej pomoci vo vzťahu k výške pomoci na jednotlivé stupne Covid automatu, ktoré bude predstavovať zosúladenie rozsahu protiepidemických opatrení s rozsahom poskytovanej pomoci, a to nasledovne:

Fáza 3 – III. a IV. stupeň varovania podľa celonárodného Covid automatu → Prvá pomoc++ vrátane Opatrenia 3B

Fáza 2 – I. a II. stupeň varovania podľa celonárodného Covid automatu → Prvá pomoc+ okrem Opatrenia 3B

Fáza 1 – Nie je vyhlásený celonárodný Covid automat na I. až IV. stupni varovania a zároveň v stupni Monitoring je najviac 39 okresov → Prvá pomoc okrem Opatrenia 3B

Fáza 0 – Žiaden z okresov nie je v I. až IV. stupni varovania podľa Covid automatu a zároveň v stupni Monitoring je aspoň 40 okresov → pomoc sa neuplatňuje

Nakoľko Covid automat je aktualizovaný na týždennej báze, na priradenie príslušného stupňa pre určenie fázy prvej pomoci na daný kalendárny mesiac bude rozhodujúci prevažujúci počet dní v danom stupni (v prípade rovnakého počtu dní v mesiaci sa použije výhodnejší model prvej pomoci).

Príklady:

17 kalendárnych dní – Fáza 2 → Fáza 2 – Prvá pomoc+ okrem Opatrenia 3B
14 kalendárnych dní – Fáza 1

14 kalendárnych dní – Fáza 2 → Fáza 3 – Prvá pomoc++ vrátane Opatrenia 3B
17 kalendárnych dní – Fáza 3

15 kalendárnych dní – Fáza 2 → Fáza 2 – Prvá pomoc+ okrem Opatrenia 3B
15 kalendárnych dní – Fáza 1

III. Pravidlá prepojenia prvej pomoci na Covid automat – sumarizácia

Pravidlo 1

- a) v kalendárnom mesiaci s prevažujúcim počtom dní trvania IV. stupňa varovania alebo III. stupňa varovania podľa celonárodného Covid automatu (Fáza 3) sa vo vzťahu k výške príspevkov poskytuje pomoc v súlade s podmienkami schválenými uznesením vlády SR č. 72/2021, a to vrátane Opatrenia 3B (ďalej len „projekt Prvá pomoc ++“),
- b) v kalendárnom mesiaci s prevažujúcim počtom dní trvania II. stupňa varovania alebo I. stupňa varovania podľa celonárodného Covid automatu (Fáza 2) sa vo vzťahu k výške príspevkov poskytuje pomoc v súlade s podmienkami schválenými uznesením vlády SR č. 682/2020, a to okrem Opatrenia 3B (ďalej len „projekt Prvá pomoc +“),
- c) v kalendárnom mesiaci s prevažujúcim počtom dní, kedy nie je vyhlásený celonárodný Covid automat na I. až IV. stupni varovania a zároveň v stupni Monitoring je najviac 39 okresov (Fáza 1) sa vo vzťahu k výške príspevkov poskytuje pomoc v súlade s podmienkami schválenými uznesením vlády SR č. 178/2020 a uznesením vlády SR č. 219/2020, a to okrem Opatrenia 3B (ďalej len „projekt Prvá pomoc“),
- d) v kalendárnom mesiaci s prevažujúcim počtom dní, kedy žiaden z okresov nie je v I. až IV. stupni varovania podľa Covid automatu a zároveň v stupni Monitoring je aspoň 40 okresov (Fáza 0) sa pomoc neuplatňuje;

Pravidlo 2

- a) v kalendárnom mesiaci s rovnakým počtom dní trvania podľa pravidla 1 písm. a) a b) sa vo vzťahu k výške príspevkov realizuje projekt Prvá pomoc++,
- b) v kalendárnom mesiaci s rovnakým počtom dní trvania podľa pravidla 1 písm. b) a c) sa vo vzťahu k výške príspevkov realizuje projekt Prvá pomoc+,
- c) v kalendárnom mesiaci s rovnakým počtom dní trvania podľa pravidla 1 písm. c) a d) sa vo vzťahu k výške príspevkov realizuje projekt Prvá pomoc;

Pravidlo 3

Prechod medzi samotnými fázami medzimesačne je možný najviac o dve fázy.

Covid automat (CA) ↔ Prvá pomoc (PP) júl - december 2021							
Stupeň v CA	IV. stupeň varovania	↔	II. stupeň varovania	↔	II. stupeň ostražitosť*	↔	monitoring**
	III. stupeň varovania	↔	I. stupeň varovania	↔	I. stupeň ostražitosť*	↔	
	Fáza 3		Fáza 2		Fáza 1		Fáza 0
Opatrenia PP	Prvá pomoc ++	↔	Prvá pomoc +	↔	Prvá pomoc	↔	
1	100 % CCP max 1 100 eur (alebo 80 % CCP pri prekročení limitu ŠP)	↔	80 % CCP max 1 100 eur	↔	80 % HM max 880/1 100 eur (KZ)	↔	n e u p l a t ň u j e s a
2	330/420/510/600/690/780/870 eur (- príjem z PP) pokles tržieb 20/30/40/50/60/70/80+ %	↔	270/450/630/810 eur (- príjem z PP) pokles tržieb 20/40/60/80 a viac %	↔	180/300/420/540 eur pokles tržieb 20/40/60/80 a viac %	↔	
3A	100 % CCP max 1 100 eur (alebo 80% CCP pri prekročení limitu ŠP)	↔	80 % CCP max 1 100 eur	↔	80 % HM max 880 eur	↔	
3B	100% CCP (alebo 80% CCP pri prekročení limitu ŠP) max 330/420/510/600/690/780/870 eur pokles tržieb 20/30/40/50/60/70/80+ %	↔	neuplatňuje sa	↔	neuplatňuje sa	↔	
4A/B	360 eur (- príjem z PP, DVP, ID)	↔	315 eur (- príjem z PP, DVP, ID)	↔	210 eur	↔	
Poznámka:							
* Nie je vyhlásený celonárodný Covid automat na I. až IV. stupni varovania a zároveň v stupni Monitoring je najviac 39 okresov							
** Žiaden z okresov nie je v I. až IV. stupni varovania a zároveň v stupni Monitoring je aspoň 40 okresov							

IV. Predpokladaný objem finančných prostriedkov

Vláda SR uznesením č. 290/2021 dňa 26. mája 2021 navýšila prostriedky na program Prvej pomoci o 329 633 958 eur na celkových **1 997 016 273,28 eur** určených na podporu udržania zamestnanosti v čase vyhlásenej mimoriadnej situácie, núdzového stavu alebo výnimočného stavu a odstránenia ich následkov do konca júna 2021. Predĺženie realizácie projektu aj o **druhý polrok 2021 (júl až december 2021)** v navrhovanej forme prepojenia na Covid automat predpokladá dodatočné výdavky v objeme **244 mil. eur**. Tento odhad predpokladá v súlade s makroekonomickou prognózou IFP MF SR z marca 2021 aj s očakávaniami MZ SR oživovanie ekonomiky a zlepšovanie epidemickej situácie v treťom kvartáli roku 2021 a opätovné zhoršenie situácie v poslednom kvartáli roku 2021, ktoré však bude v menšom rozsahu ako v roku 2020. Z pohľadu fáz Prvej pomoci odhad predpokladá v júli a auguste 2021 platnosť fázy 0, v septembri 2021 platnosť fázy 1 a v októbri až decembri 2021 platnosť fázy 2. Celkové odhadované výdavky na realizáciu projektu Prvá pomoc v mesiacoch **marec 2020 až december 2021** predstavujú **2 241 016 273,28 eur**.

Tabuľka 1 – Prehľad realizácie projektu Prvá pomoc v období marec 2020 – máj 2021

mesiac	Opatrenie 1, 3A a 3B		Opatrenie 2, 4A a 4B		spolu	
	Počet podporených zamestnancov (človekomesiac)	Suma finančných prostriedkov v eur	Počet podporených SZČO (človekomesiac)	Suma finančných prostriedkov v eur	Počet podporených zamestnancov a SZČO (človekomesiac)	Suma finančných prostriedkov v eur
marec 20	319 339	71 858 998	51 115	11 136 509	370 454	82 995 506
apríl 20	404 913	151 790 229	60 853	25 181 893	465 766	176 972 122
máj 20	407 938	125 398 519	51 042	20 586 497	458 980	145 985 016
jún 20	241 068	66 397 231	36 594	14 496 394	277 662	80 893 625

júl 20	196 020	51 829 199	29 226	11 566 067	225 246	63 395 266
august 20	173 711	45 989 477	27 536	10 929 985	201 247	56 919 462
september 20	156 775	38 990 188	29 332	11 472 952	186 107	50 463 140
október 20	225 523	78 472 519	48 750	27 554 375	274 273	106 026 894
november 20	216 421	77 709 896	57 448	33 826 294	273 869	111 536 191
december 20	234 175	85 243 983	57 661	34 500 245	291 836	119 744 228
január 21	289 203	133 231 413	82 113	52 933 163	371 316	186 164 577
február 21	266 988	146 893 340	84 973	61 504 732	351 961	208 398 072
marec 21	240 421	132 121 445	81 057	59 047 354	321 478	191 168 799
apríl 21	171 704	83 947 617	69 586	50 315 533	241 290	134 263 151
máj 21	459	355 250	5 469	4 023 415	5 928	4 378 664
Spolu	3 544 199	1 289 874 056	767 286	425 051 994	4 311 485	1 714 926 049

Pozn.: Hodnoty predstavujú skutočné čerpanie k 3. 6. 2021; hodnoty za apríl a máj 2021 sú predbežné, keďže podporu za tieto mesiace možno žiadať do 30. 6. 2021, resp. do 31. 7. 2021;

Zdroj: Inštitút sociálnej politiky MPSVR SR, Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny

Tabuľka 2 – Prehľad zdrojov financovania Prvej pomoci

Zdroj	Suma (EUR)
EŠIF	390 262 575,18
Štátny rozpočet – úverové prostriedky SURE	630 883 660,00
Štátny rozpočet*	1 219 870 038,28
Spolu	2 241 016 273,28

* vrátane finančných prostriedkov z REACT EÚ a spolufinancovania EŠIF